

ISSN: 2181-1040
DOI: 10.26739/2181-1040
tadqiqot.uz/renaissance

JCAR

**JOURNAL OF CENTRAL
ASIAN RENAISSANCE**

**VOLUME 5 |
ISSUE 3**

2024

МАРКАЗИЙ ОСИЁ РЕНЕССАНСИ ЖУРНАЛИ

ЖИЛД 5, СОН 3

ЖУРНАЛ РЕНЕССАНСА ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ
ТОМ 5, НОМЕР 3

JOURNAL OF CENTRAL ASIAN RENAISSANCE
VOLUME 5, ISSUE 3

Бош муҳаррир:

МАДАЕВА ШАҲНОЗА ОМОНУЛЛАЕВНА

фалсафа фанлари доктори, профессор
Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети

Бош муҳаррир ўринбосари:

ЮСУПОВА ДИЛДОРА ДИЛШАТОВНА

фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент Мирзо
Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети

Бош муҳаррир ўринбосари:

ХОЖИЕВ ТУНИС НУРКОСИМОВИЧ

фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD),
Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети

МАРКАЗИЙ ОСИЁ РЕНЕСАНСИ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ ВА ИЖТИМОЙ-ФАЛСАФИЙ ЖУРНАЛИ ТАҲРИРИЯТ АЪЗОЛАРИ

МАДЖИДОВ ИНОМ УРУШЕВИЧ

Ўзбекистон Миллий университети ректори,
профессор (Ўзбекистон)

ҲАКИМОВ АКБАР АБДУЛЛАЕВИЧ

Ўзбекистон Фанлар академияси, Ўзбекистон Бадий
академияси академиги, санъатшунослик фанлари
доктори, профессор (Ўзбекистон)

МАРИАННА КАМП РУТЦ

Индиана университети ЕвроОсиё тадқиқотлари
маркази профессори, тарих фанлари доктори (АҚШ)

ЖЎРАЕВ НАРЗУЛЛА ҚОСИМОВИЧ

ISFT professori, siyosiy fanlar doktori (O'zbekiston)

МАХМУДОВА ГУЛИ ТИЛАБОВНА

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети
қошидаги "Фалсафа" илмий марказ раҳбари,
фалсафа фанлари доктори, профессор (Ўзбекистон)

ИСЛОМОВ ЗОҲИДЖОН МАҲМУДОВИЧ

Ўзбекистон Халқаро ислом академияси илмий
ва инновация ишлари бўйича проректори,
филология фанлари доктори, профессор (Ўзбекистон)

КЛЭР РООСИЕН

Йел университети Славян тиллари ва адабиётлари
кафедраси PhD доктори (АҚШ)

АНТонио АЛОНСО МАРКОС

Сан Пабло номидаги CEU университети
профессори (Испания)

ШИРИНОВА РАИМА ҲАКИМОВНА

Мирзо Улуғбек номидаги
Ўзбекистон Миллий университети
халқаро ишлар бўйича проректори,
филология фанлари доктори,
профессор (Ўзбекистон)

КАРИМОВ ЭЛЁР ЭРИКОВИЧ

Хофстра университети профессори,
тарих фанлари доктори (АҚШ)

ГАБИТОВ ТУРСУН ҲАФИЗОВИЧ

Ал Форобий номидаги Қозоғистон Миллий университети
профессори, фалсафа фанлари доктори (Қозоғистон)

ЮЛДАШЕВА ФАРИДА ХЎЖАМҚУЛОВНА

Анджон давлат университети "Фалсафа" кафедраси
муdiri, фалсафа фанлари доктори, профессор. (Ўзбекистон)

МИРЗАХМЕДОВ АБДИРАШИД МАМАСИДИКОВИЧ

Наманган муҳандислик-технология институти профессор,
фалсафа фанлари доктори (Ўзбекистон)

САФАРОВА НИГОРА ОЛИМОВНА

Навоий давлат педагогика институти
фалсафа фанлари доктори, профессор (Ўзбекистон)

ИНАКОВ КОМИЛЖОН ҚОДИРЖОНОВИЧ

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий
университети доценти, педагогика фанлари бўйича
фалсафа доктори (PhD) (Ўзбекистон)

ТОШОВ ХУРШИД ИЛХОМОВИЧ

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети
доценти, фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)
(Ўзбекистон)

ДЖЎРАЕВА НИГОРА АВАЗОВНА

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети
доц.в.б., фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)
(Ўзбекистон)

МИРЗАХМЕДОВ ХУРШИД АБДИРАШИДОВИЧ

Наманган давлат университети доценти, социология
фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) (Ўзбекистон)

ШУКУРОВ АКМАЛ ШАРОФОВИЧ

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети
фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)
(Ўзбекистон)

РЎЗИБОВЕВ ДОСТОНБЕК ДИЛМУРОД ЎҒЛИ

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети
PhD докторанти (Ўзбекистон)

Дизайн-саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

КОНТАКТ РЕДАКЦИЙ ЖУРНАЛОВ. WWW.TADQIQOT.UZ

ООО Тадқиқот город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

EDITORIAL STAFF OF THE JOURNALS OF WWW.TADQIQOT.UZ

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

Главный редактор:

МАДАЕВА ШАХНОЗА АМАНУЛЛАЕВНА

доктор философских наук, профессор

Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека

Заместитель главного редактора:

ЮСУПОВА ДИЛЬДОРА ДИЛЬШАТОВНА

доктор философии (PhD), по философским наукам, доцент
Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека

Заместитель главного редактора:

ХОДЖИЕВ ТУНИС НУРКОСИМОВИЧ

доктор философских наук (PhD), Национальный
университет Узбекистана имени Мирзо Улугбека

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКОГО И СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКОГО ЖУРНАЛА РЕНЕССАНСА ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ

МАДЖИДОВ ИНОМ УРУШЕВИЧ

Ректор Национального университета Узбекистана,
профессор (Узбекистан)

ХАКИМОВ АКБАР АБДУЛЛАЕВИЧ

Академия наук Узбекистана,
академик Академии художеств Узбекистана,
доктор искусствоведения, профессор (Узбекистан)

МАРИАННА КАМП РУТЦ

профессор Центра Евразийских исследований
Университета Индианы, доктор исторических наук (США)

ДЖУРАЕВ НАРЗУЛЛА КАСИМОВИЧ

Профессор ISFT института,
доктор политических наук (Узбекистан)

МАХМУДОВА ГУЛИ ТИЛАБОВНА

руководитель Научного центра «Философия» при
Национальном Университете Узбекистана имени Мирзо
Улугбека, доктор философских наук, профессор (Узбекистан)

ИСЛОМОВ ЗОХИДЖОН МАХМУДОВИЧ

проректор по научным исследованиям и инновациям
Международной исламской академии Узбекистана,
доктор филологических наук, профессор (Узбекистан)

КЛЭР РООСИЕН

PhD доктор кафедры
Славянских языков и литературы
Йельского университета (США)

АНТонио АЛОНСО МАРКОС

профессор Университета
CEU имени Сан Пабло (Испания)

ШИРИНОВА РАИМА ХАКИМОВНА

проректор по международным связям
Национального Университета Узбекистана
имени Мирзо Улугбека, доктор филологических наук,
профессор (Узбекистан)

КАРИМОВ ЭЛЁР ЭРИКОВИЧ

профессор Университета Хофстра,
доктор исторических наук (США)

ГАБИТОВ ТУРСУН ХАФИЗОВИЧ

профессор кафедры религиоведения и культурологии
Казахского Национального Университета имени Аль-Фараби,
доктор философских наук (Казахстан)

ЮЛДАШЕВА ФАРИДА ХОДЖАМКУЛОВНА

заведующая кафедрой «Философия» Андижанского
государственного университета, кандидат
философских наук, профессор. (Узбекистан)

МИРЗАХМЕДОВ АБДИРАШИД МАМАСИДИКОВИЧ

профессор Наманганского инженерно-технологического
института, доктор философских наук (Узбекистан)

САФАРОВА НИГОРА ОЛИМОВНА

Навоийского государственного педагогического института,
доктор философских наук, профессор (Узбекистан)

ИНАКОВ КАМИЛЖОН КАДЫРЖАНОВИЧ

доцент Национального Университета Узбекистана
имени Мирзо Улугбека, доктор философии (PhD)
по педагогическим наукам (Узбекистан)

ТОШОВ ХУРШИД ИЛХОМОВИЧ

доцент Национального Университета Узбекистана
имени Мирзо Улугбека, доктор философии
по философским наукам (PhD) (Узбекистан)

ДЖУРАЕВА НИГОРА АВАЗОВНА

и.о. доцент Национального Университета Узбекистана
имени Мирзо Улугбека, доктор философии
по философским наукам (PhD) (Узбекистан)

МИРЗАХМЕДОВ ХУРШИД АБДИРАШИДОВИЧ

доцент Наманганского государственного университета, доктора
философии (PhD) по социологическим наукам (Узбекистан)

ШУКУРОВ АКМАЛ ШАРОФОВИЧ

Национального Университета Узбекистана имени Мирзо
Улугбека, доктор философии по философским наукам (PhD)
(Узбекистан)

РЎЗИБОВЕВ ДОСТОНБЕК ДИЛМУРОД ЎҒЛИ

докторант кафедры Философии и логики Национального
Университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека (Узбекистан)

Дизайн-верстка: Хуршид Мирзахмедов

КОНТАКТ РЕДАКЦИЙ ЖУРНАЛОВ. WWW.TADQIQOT.UZ

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

EDITORIAL STAFF OF THE JOURNALS OF WWW.TADQIQOT.UZ

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

Chief Editor:

MADAEVA SHAKHNOZA AMANULLAEVNA

Doctor of Philosophical Sciences (DSc), Professor
The National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek

Deputy Chief Editor:

YUSUPOVA DILDORA DILSHATOVNA

Doctor of Philosophy (PhD), in Philosophical Sciences,
Docent of National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek

Deputy Chief Editor:

KHODZHIEV TUNIS NURKOSIMOVICH

Doctor of Philosophy (PhD), National University
of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD OF THE SCIENTIFIC-THEORETICAL AND SOCIO-PHILOSOPHICAL JOURNAL OF CENTRAL ASIAN RENAISSANCE

MADJIDOV INOM URUSHEVICH

Rector NUUZ, Professor (Uzbekistan)

KHAKIMOV AKBAR ABDULLAEVICH

Academy of Sciences of Uzbekistan,
Academician of the Academy of
Arts of Uzbekistan, Doctor of
Art History, Professor (Uzbekistan)

MARIANNE KAMP RUTZ

Professor of the Center for Eurasian Studies
at Indiana University, Doctor of History (USA)

DJURAEV NARZULLA KASIMOVICH

Professor of the ISFT Institute,
Doctor of Political Sciences (Uzbekistan).

MAKHMUDOVA GULI TILABOVNA

Head of the Scientific Center "Philosophy"
at the National University of Uzbekistan
named after Mirzo Ulugbek, Doctor of
Philosophical Sciences, Professor (Uzbekistan)

ISLAMOV ZOHIDJON MAKHMUDOVICH

Vice-Rector for Research and Innovation of the
International Islamic Academy of Uzbekistan,
Doctor of Philological Sciences, Professor (Uzbekistan)

CLAIRE ROOSIEN

Department of Slavic Languages and Literature
of the Yale University, PhD (USA)

ANTONIO ALONSO MARCOS

Professor of the University of CEU
named after San Pablo (Spain)

SHIRINOVA RAIMA KHAKIMOVNA

Vice-Rector for International Affairs of the National
University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek,
Doctor of Philological Sciences, Professor (Uzbekistan)

KARIMOV ELYOR ERIKOVICH

Professor of the Hofstra University,
Doctor of Historical Sciences (USA)

GABITOV TURSUN KHAFIZOVICH

Professor of the Al-Farabi Kazakh National University,
Doctor of Philosophical Sciences (Kazakhstan)

YULDASHEVA FARIDA KHOJAMKULOVNA

the head of the "Philosophy" department of Andijan
State University, DCS, professor. (Uzbekistan)

MIRZAKHMEDOV ABDIRASHID MAMASIDIKOVICH

Professor of the Namangan Institute of Engineering
and Technology, Doctor of Philosophical Sciences (Uzbekistan)

SAFAROVA NIGORA OLIMOVNA

the Nava'i State Pedagogical Institute, Doctor
of Philosophical Sciences, Professor (Uzbekistan)

INAKOV KOMILJON KODIRJONOVICH

Associate Professor of the National University
of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek,
Doctor of Philosophy (PhD) (Uzbekistan)

TOSHOV KHURSHID ILKHOMOVICH

Associate Professor of the National University
of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek,
Doctor of Philosophy (PhD) (Uzbekistan)

JURAEVA NIGORA AVAZOVNA

Associate Professor of the National University
of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, (PhD) (Uzbekistan)

MIRZAKHMEDOV KHURSHID ABDIRASHIDOVICH

Associate Professor of Namangan State University,
Doctor of Philosophy (PhD) on
Sociological Sciences (Uzbekistan)

SHUKUROV AKMAL SHAROFVICH

The National University of Uzbekistan named
after Mirzo Ulugbek, PhD (Uzbekistan)

RO'ZIBOEV DOSTONBEK DILMUROD O'G'LI

doctoral student of the National University of Uzbekistan
named after Mirzo Ulugbek, (Uzbekistan)

Design-pagemaker: Khurshid Mirzakhmedov

КОНТАКТ РЕДАКЦИЙ ЖУРНАЛОВ. WWW.TADQIQOT.UZ

ООО Тадқиқот город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

EDITORIAL STAFF OF THE JOURNALS OF WWW.TADQIQOT.UZ

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА | СОДЕРЖАНИЕ | CONTENT

1. Hamid Sulaymon, Erkinov Aftondil Sadirxonovich NAVOIY ASARLARINING MANBA'LARI VA NASHRI HAQIDA.....	7
2. Yusupova Dildora Dilshatovna ISLOM MODERNIZMINING TARIXIY-FALSAFIY TAHLILI.....	27
3. Djurayev Avaz Ahmedjanovich, Zakirov Shakir Mamajanovich AJDODLAR DONOLIGI: ZAMONAVIY DUNYODA KONFUTSIY MEROSI.....	35
4. Lalixon Muxamedjanova GLOBALLASHUV JARAYONIDA ZAMONAVIY AXLOQIY MUAMMOLARNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	43
5. Ro'ziboyev Dostonbek Dilmurod o'g'li XX ASRNING IKKINCHI YARMIDAGI G'ARB ORIENTALIZMI INQIROZINING FALSAFIY TAHLILI.....	49
6. Xudjaqulova Feruza Raxmatovna JAMIYATNING MAFKURAVIY HAYOTI, UNING TARKIBIY TUZILISHI VA NAMOYON BO'LISH XUSUSIYATLARI.....	58
7. Berdimuratova Lazzat Duysenovna QIZILQUM HUDUDIDAGI GIDRONIMLAR VA ANTROPOGIDRONIMLARNING ETIMOLOGIK TAHLILI.....	66
8. Normo'minova Nasiba Dilshod qizi BASHORAT TUSHUNCHASINING FALSAFIY TALQINI.....	76
9. Kobilova Makhfuza Sherali kizi ANALYSIS OF LEXICAL-SYNTACTIC AND SYNTACTIC STYLISTIC MEANS OF LANGUAGE.....	83

МАРКАЗИЙ ОСИЁ РЕНЕССАНСИ ЖУРНАЛИ
ЖУРНАЛ РЕНЕССАНСА ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ
JOURNAL OF CENTRAL ASIAN RENAISSANCE

ISSN: 2181-1040
www.tadqiqot.uz

Lalixon Muxamedjanova

Mirzo Ulugʻbek nomidagi Oʻzbekiston Milliy universiteti
Ijtimoiy fanlar fakulteti etika va estetika
kafedrasi professori.

E-mail: Lalixon@list.ru, lalixonm@gmail.com

**GLOBALLASHUV JARAYONIDA ZAMONAVIY AXLOQIY MUAMMOLARNING
RIVOJLANISH TENDENSIYALARI**

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.14679605>

ANNOTATSIYA

Globallashuv jarayonida jamiyatlar va madaniyatlar oʻrtasidagi oʻzaro taʼsir kuchayib bormoqda, bu esa zamonaviy axloqiy muammolarning yangi tendensiyalari va oʻziga xos xususiyatlarining paydo boʻlishiga sabab boʻlmoqda. Ushbu tadqiqot globallashuv davrida kuzatilayotgan asosiy axloqiy muammolar, jumladan, madaniy hamjihatlikning yoʻqolishi, iqtisodiy tengsizlikning kuchayishi, maʼlumotlarning maxfiyligi va kiber xavfsizlik muammolari kabi masalalarga eʼtibor qaratadi. Shuningdek, tadqiqot global ekologik muammolar va ularning insoniyatning kelajagiga taʼsiri kabi masalalarni ham oʻrganadi. Asosiy xulosalarda axloqiy muammolarning keltirib chiqargan ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy oqibatlari tahlil qilinadi. Amaliy takliflar qismida esa ushbu muammolarga javoban jamoatchilikning masʼuliyatini oshirish, madaniy xilma-xillikni hurmat qilish, iqtisodiy adolatni ilgari surish va texnologik xavfsizlikni kuchaytirish boʻyicha strategiyalar taklif qilinadi. Ushbu tadqiqot globallashuv jarayonidagi axloqiy muammolarni chuqur tushunish va ularga samarali yechimlar topish yoʻllarini koʻrsatib berishga qaratilgan.

Kalit soʻzlar. Globallashuv, axloqiy muammolar, madaniy hamjihatlik, madaniy xilma-xillik, jamoatchilik masʼuliyati, ijtimoiy adolat, global hamkorlik, transmilliy korporatsiyalar, ijtimoiy media va etika.

Лалихон Мухамеджанова

Профессор кафедры этики и эстетики
факультета общественных наук

Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека.

E-mail: Lalixon@list.ru, lalixonm@gmail.com

**ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННЫХ ЭТИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ В
ПРОЦЕССЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ**

АННОТАЦИЯ

В процессе глобализации усиливается взаимодействие обществ и культур, что обуславливает появление новых тенденций и особенностей современных этических проблем. В этом исследовании основное внимание уделяется основным этическим проблемам, наблюдаемым в эпоху глобализации, включая потерю культурной сплоченности, рост

экономического неравенства, конфиденциальность данных и проблемы кибербезопасности. Исследования также изучают такие вопросы, как глобальные экологические проблемы и их влияние на будущее человечества. В основных выводах анализируются социальные, экономические и культурные последствия этических проблем. В разделе практических предложений предлагаются стратегии повышения общественной ответственности, уважения культурного разнообразия, содействия экономической справедливости и укрепления технологической безопасности в ответ на эти вызовы. Целью данного исследования является обеспечить глубокое понимание этических проблем в процессе глобализации и показать пути поиска эффективных решений для них.

Ключевые слова. Глобализация, этические проблемы, культурное единство, культурное разнообразие, общественная ответственность, социальная справедливость, глобальное сотрудничество, транснациональные корпорации, социальные сети и этика.

Lalikhon Mukhamedjanova

National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek,

Faculty of Social Sciences

Professor of the Department of Ethics and Aesthetics,

E-mail: Lalixon@list.ru, lalixonm@gmail.com

THE DEVELOPMENT'S TRENDS OF MODERN ETHICAL PROBLEMS IN THE PROCESS OF GLOBALIZATION

ABSTRACT

In the process of globalization, the interaction of societies and cultures is intensifying, which leads to the emergence of new trends and features of modern ethical problems. This study focuses on the major ethical issues observed in the era of globalization, including loss of cultural cohesion, rising economic inequality, data privacy, and cybersecurity concerns. Research also examines issues such as global environmental problems and their impact on the future of humanity. Key findings examine the social, economic and cultural implications of ethical issues. The Practical Suggestions section offers strategies for increasing public responsibility, respecting cultural diversity, promoting economic justice, and strengthening technological security in response to these challenges. The purpose of this study is to provide a deep understanding of ethical issues in the process of globalization and show ways to find effective solutions to them.

Keywords. Globalization, ethical issues, cultural unity, cultural diversity, social responsibility, social justice, global cooperation, multinational corporations, social media and ethics.

Kirish va mavzuning dolzarbligi. Globallashuvning tezlashgan jarayoni zamonaviy jamiyatlarning vaqt sur'ati xususiyatlariga ta'sir qilib, dunyoning turli burchaklaridagi madaniyatlar, iqtisodiyot va siyosiy tizimlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni kuchaytirmoqda. Bu global integratsiya axloqiy me'yorlar va qadriyatlar sohasida murakkab muammolarni keltirib chiqarmoqda, zero global miqyosdagi muloqot va hamkorlik turli madaniy va axloqiy normalarning to'qnashuviga olib kelmoqda. Shu bilan birga, iqtisodiy globallashuv va transmilliy korporatsiyalar faoliyatining kuchayishi, mehnat muhojirlari, ekologik muammolar va ijtimoiy adolatsizlik kabi masalalar so'nggi yillarda globallashuv va uning axloqiy muammolarga ta'siri haqida ko'plab ilmiy izlanishlar o'tkazilgan. Masalan, madaniyatlararo ta'sir va mehnat migratsiyasi oqibatida madaniy hamjihatlikning yo'qolishi, iqtisodiy tengsizlik va ma'lumotlar maxfiyligi kabi masalalar tadqiqotlar mavzusiga aylangan. Shu bilan birga, ekologik muammolar va global iqlim o'zgarishi ham globallashuv oqibatida kuchaygan axloqiy muammolar qatoriga kiradi.

Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Ushbu maqolada globallashuv jarayonidagi axloqiy muammolarni o'rganishda quyidagi metodlardan foydalanildi.

Tadqiqot jarayonida globallashuv, axloq va jamiyatga ta'sir ko'rsatadigan asosiy tadqiqotlar, asarlar va maqolalar o'rganildi. Bunda iqtisodiy, madaniy va texnologik globallashuvning ta'siri bo'yicha

ilmiy adabiyotlar asosiy manba sifatida qabul qilindi. Shuningdek, kiberxavfsizlik, ekologik muammolar va iqtisodiy tengsizlik kabi masalalarga oid tadqiqotlar tahlil qilindi.

Turli mamlakatlardagi zamonaviy axloqiy muammolarga oid misollar orqali globallashuvning ijtimoiy va madaniy oqibatlari yoritildi. Masalan, transmilliy korporatsiyalar tomonidan ishchi kuchining ekspluatatsiya qilinishi yoki ma'lumotlar maxfiylikning buzilishi kabi holatlar o'rganildi. Bu misollar orqali globallashuvning jamiyatlarga salbiy va ijobiy ta'sirlari ko'rsatib berildi.

Turli axborot manbalaridan olingan ma'lumotlar asosida axloqiy masalalarning globallashuv jarayonidagi o'rni tahlil qilindi. Bunda axborot texnologiyalari, jamiyatlararo madaniy almashinuvlar va iqtisodiy globallashuv bo'yicha ommaviy axborot vositalaridagi ma'lumotlar o'rganildi.

Globallashuvning axloqiy oqibatlari turli mamlakatlar va mintaqalarda qanday namoyon bo'layotgani o'zaro solishtirildi. Bu jarayonda iqtisodiy va madaniy tengsizlik, ekologik muammolar va kiberxavfsizlik masalalaridagi umumiylik va farqlar tahlil qilindi.

Globallashuv va axloq masalalari bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar turli yo'nalishlar va fanlar kesishmasida o'rganilgan. Tomas Fridman, Jozef Stiglis va Amartiya Sen kabi olimlarning iqtisodiy globallashuv va axloqiy oqibatlar bo'yicha ishlari ushbu tadqiqotning nazariy asosini tashkil etadi. Shuningdek, Pippa Norrisning raqamli demokratiya va kiberxavfsizlik bo'yicha olib borgan tadqiqotlari ham o'rganilgan. Ekologik muammolar va barqarorlik bo'yicha tadqiqotlar, jumladan, Donella Medouzning "Chegaralarni qayta ko'rib chiqish" asaridagi g'oyalar ekologik globallashuv masalalariga asos bo'lib xizmat qiladi. Mazkur manbalar asosida zamonaviy axloqiy muammolarning rivojlanish tendensiyalari o'rganildi. Globallashuv va axloq masalalari bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar turli yo'nalishlar va fanlar kesishmasida o'rganilgan.

Muhokama. Globallashuv oqibatida paydo bo'lgan axloqiy muammolarni chuqur va kompleks tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, zamonaviy jamiyatning asosiy chaqiriqlariga javob beradigan amaliy yechimlarni yanada murakkablashtirmoqda.

Globallashuvning axloqiy muammolarga ta'siri ko'p qirrali va murakkab bo'lib, turli sohalarda kuzatilishi mumkin:

1. Iqtisodiy Tengsizlik. Globallashuv iqtisodiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkin, chunki u rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar o'rtasidagi farqni kengaytiradi. Bu kabi tengsizliklar xalqaro mehnat bozorida ish haqlari, ish sharoitlari va ijtimoiy himoya me'yorlarida namoyon bo'ladi. Masalan, (Nike) va (Apple) kabi transmilliy korporatsiyalarning rivojlanayotgan mamlakatlarda ishlab chiqarish uchun arzon ish haqlaridan foydalanishi ko'p tanqid qilingan.

2. Ekologik Muammolar. Globallashuv ekologik muammolarni ham keltirib chiqaradi, masalan, karbon gazlarining oshishi, tabiiy resurslarning ortiqcha iste'mol qilinishi va chiqindilarning global miqyosda ko'payishi. Rivojlangan mamlakatlarda iste'mol qilingan mahsulotlar uchun rivojlanayotgan mamlakatlar ekologik oqibatlarga ko'proq duch keladi. Masalan, elektron chiqindilarning Afrika va Osiyodagi mamlakatlarga eksport qilinishi bu muammoldan biridir.

3. Kiber xavfsizlik va ma'lumotlar maxfiyligi. Kiber xavfsizlik va ma'lumotlar maxfiyligi ham globallashuv davridagi asosiy axloqiy muammoldan biridir. Global internet foydalanuvchilari sonining oshishi bilan kiber jinoyatlar va ma'lumotlarni noqonuniy yig'ish holatlari ko'paydi. (Facebook) ma'lumotlarni noto'g'ri ishlatishi bilan bog'liq Kembridj analitika (Cambridge Analytica) janjali bu masalaning jiddiyliligini ko'rsatib berdi.

4. Madaniy hamjihatlikning yo'qolishi. Globallashuv madaniy hamjihatlik va madaniy merosning yo'qolishini keltirib chiqarishi mumkin, chunki global madaniyat mahalliy madaniyatlar ustidan ustunlik qiladi. Masalan, AQShning madaniy mahsulotlarining dunyo bo'ylab tarqalishi mahalliy madaniyatlarga ta'sir ko'rsatib, ularning eroziyasiga olib kelishi mumkin.

Globallashuv va axloqiy muammolarga oid adabiyotlar va tadqiqotlarning sharhi keng qamrovli va turli fanlarga oid bo'lib, bu sohadagi asosiy nazariyalar, konsepsiyalar va tadqiqot natijalarini o'z ichiga oladi.

5. Iqtisodiy Globallashuv va Axloq. Tomas Fridmanning "Dunyo yassi" (The World is Flat) asari iqtisodiy globallashuvning dunyoga ta'siri haqida keng miqyosdagi bahslarga sabab bo'lgan. [1] Fridman globallashuvning dunyo iqtisodiyotidagi tengsizliklarni kamaytirishdagi potensialiga urg'u beradi, ammo tanqidchilar, jumladan, Jozef Stiglis kabi iqtisodchilar bu

jarayonning kambag'al mamlakatlar va qatlamlar uchun keltirib chiqargan adolatsizliklarini ta'kidlaydi.[2] Fridman "Dunyo yassi" asarida ta'kidlashicha, globallashuv dunyoni "yassilashtirgan" bir qator yangi va inqilobiy texnologik, iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarning natijasi hisoblanadi. U, jumladan, internet va IKT (informatsion-kommunikatsion texnologiyalar), jahon iqtisodiyotining integratsiyasi, offshoring va autsorsing kabi jarayonlarni tilga oladi. Bu jarayonlar orqali dunyoning turli burchaklari o'rtasidagi masofalar qisqaradi va iqtisodiy faoliyat global miqyosda sodir bo'la boshlaydi. Fridmanning fikricha, "yassi dunyo" yangi imkoniyatlar va chaqiriqlarni yuzaga keltiradi, bunda davlatlar, kompaniyalar va jamiyatlar o'zlarini yangi global iqtisodiyotga moslashishlari va raqobatda ustun kelishlari kerak bo'ladi. Uning ta'kidlashicha, bu jarayonda ta'lim va innovatsiya muhim rol o'ynaydi, chunki ular yangi globallashgan dunyoda muvaffaqiyatning asosiy omili hisoblanadi. "Dunyo yassi" asari globallashuv va uning keltirib chiqarayotgan o'zgarishlarni tushunishda muhim manbadir, ammo uning qarashlari ham maqtovlarga, ham tanqidlarga sabab bo'lgan. [3]

6. Madaniyat va identivlik. "Globalizatsiya va identivlik" (Globalization and Identity) kabi asarlar madaniyatlararo to'qnashuvlar va madaniy homilashuv masalalarini ko'tarib chiqadi. Bu kitoblarda mualliflar globallashuv oqibatida madaniy o'zlikni qayta aniqlash va madaniy o'zgarishlar jarayonlarini muhokama qiladilar. [4]

Appadurayning "Zamonaviylik mahobati: Globallashuvning madaniy o'lchamlari" (The Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization) kabi asarlari globalizatsiya jarayonida madaniyat va identifikatsiya masalalariga chuqur nazar tashlaydi. U globalizatsiyani madaniyatlar o'rtasidagi o'zaro ta'sirlashuv va almashinuv jarayoni sifatida talqin qiladi, bu esa global va mahalliy madaniyatlarining o'zaro ta'siri natijasida yangi identifikatsiyalarning paydo bo'lishini anglatadi. Ushbu g'oyalar globalizatsiya va identifikatsiya bo'yicha muhokamalar uchun muhim fon yaratadi va madaniy o'zaro ta'sirlashuvning murakkabligini ko'rsatib beradi. [5]

7. Ekologiya va barqarorlik. "Barqarorlikni qayta tasavvur qilish" (Rethinking Sustainability) kabi asarlar globallashuvning ekologik oqibatlariga diqqat qaratadi. Barqaror rivojlanish bo'yicha mashhur muhokamalardan biri Donella Medouzning "Chegaralarni qayta ko'rib chiqish: Barqarorlikka erishish yo'li" (Limits to Growth: The 30-Year Update) kitobidan keltiriladigan iqtibos bilan taqqoslanadi:

"Bizning eng katta xatoimiz, biz barqaror rivojlanishni faqat texnologiya yoki iqtisodiyot muammosi sifatida ko'rayotganimizdir. Aslida bu, eng avvalo, bizning qadriyatlarimiz, madaniyatimiz va har bir insonning qalbi bilan bog'liq masala". Bu iqtibos barqaror rivojlanish masalasini faqatgina texnologik yoki iqtisodiy yondashuvdan ko'ra, kengroq ijtimoiy va madaniy kontekstda ko'rib chiqish zarurligini ta'kidlaydi.[6]

8. Texnologiya va Jamiyat. "Raqamli Demokratiya" (Digital Democracy) kabi tadqiqotlar kiber xavfsizlik, ma'lumotlarning maxfiyligi va kiber adolatsizlik kabi masalalarni yoritadi. Bu asarlarda globallashuvning texnologik jihatlari va ularning demokratik jamiyatlarga ta'siri muhokama qilinadi. [7]

Pippa Norris kabi mualliflar raqamli demokratiya va internetning siyosiy ishtirokga ta'siri haqida ko'p yozgan. Raqamli demokratiya mavzusida muhim ma'nolardan biri - internet va raqamli texnologiyalar orqali fuqarolarning siyosiy jarayonlarda ishtirokining kuchayishi va demokratiyaning yangi shakllarining paydo bo'lishidir. Raqamli demokratiya tushunchasi, zamonaviy texnologiyalarning siyosiy ishtirok va fuqarolarning hukumat bilan muloqotini oshirishdagi rolini ta'kidlaydi. Internet va ijtimoiy media platformalari siyosiy mobilizatsiya, ma'lumotning oshkoraligi va fuqarolik ishtiroki uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bu o'zgarishlar, shuningdek, siyosiy jarayonlarning shaffofligi va hisobdorligini oshirishga xizmat qiladi, ammo shu bilan birga ma'lumotlar xavfsizligi va noto'g'ri ma'lumot tarqalishi kabi muammolarni ham keltirib chiqaradi. [8]

Raqamli demokratiya bo'yicha muhokamalar, internetning demokratiyaga qanday ta'sir qilishi mumkinligi va bu jarayonlarni qanday qilib yaxshiroq boshqarish mumkinligi haqida kengaytirilgan tushunchalarni taklif etadi. Texnologiya va demokratiya o'rtasidagi munosabatlarni o'rganish, zamonaviy jamiyatlar uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda.

9. Tadqiqotlar va tanqidiy yoʻnalishlar. Globallashuv va uning axloqiy muammolariga oid tadqiqotlar keng qamrovli boʻlib, ular turli fanlardan olingan metodologiyalar va yondashuvlarni qoʻllaydi. Nozomi Yokoxama va Amartiya Sen kabi tadqiqotchilar global adolatsizlik va iqtisodiy tengsizlik masalalarini koʻtarib chiqadilar. Ularning ishlari globallashuvning ijtimoiy va iqtisodiy oqibatlariga tanqidiy nazar tashlaydi.

Nobel mukofoti sohibi Amartiya Senning koʻplab ishlari global adolatsizlik va iqtisodiy tengsizliklar haqida muhim fikrlarni oʻrtaga qoʻyadi. Amartiya Senning " Erkinlik taraqqiyot sifatida " (Development as Freedom) asari iqtisodiy rivojlanish va shaxsiy erkinliklar oʻrtasidagi munosabatlarni chuqur tahlil qiladi. Biroq, kitobdan aniq iqtibos keltirish qiyin boʻlsa ham, uning asosiy maqsadlaridan biri quyidagicha bayon qilinadi: "Erkinlikni kengaytirish, nafaqat taraqqiyotning asosiy maqsadi hisoblanadi, balki uning asosiy vositasi hamdir. Iqtisodiy rivojlanish faqatgina jon boshiga daromadning oshishi sifatida emas, balki insonlarning tanlash imkoniyatlarini kengaytirish va ularning erkinligini oshirish orqali oʻlchanishi kerak" [9].

Amartiya Senning ishlari global adolatsizlik va iqtisodiy tengsizlik muammolariga yangicha yondashuvni taklif etadi va iqtisodiy rivojlanishni inson huquqlari va erkinliklari bilan chambarchas bogʻlaydi. Uning qarashlari globallashuv va adolatsizlik muammolarini hal qilishda muhim oʻrin tutadi.

Globallashuv jarayonida zamonaviy axloqiy muammolarning rivojlanish tendensiyalarini oʻrganish uchun ishlatiladigan tadqiqot usullarini batafsil bayon qiladi. Bu qism, namuna tanlash, maʼlumot yigʻish va maʼlumotni tahlil qilish usullarini oʻz ichiga oladi.

Globallashuv jarayonida kuzatilgan axloqiy muammolar va ularning jamiyatga taʼsiri koʻp qirrali va murakkabdir. Bu muammolar global iqtisodiyot, madaniyatlararo aloqalar va texnologik oʻsishning tezlashishi bilan chambarchas bogʻliq. Quyida ushbu muammolarning ayrim aniq misollari va ularning jamiyatga taʼsiri haqida misollar keltiramiz:

1. Ishchi kuchining ekspluatatsiyasi. Globallashuv tufayli transmilliy korporatsiyalar ishlab chiqarishni xarajatlari past boʻlgan mamlakatlarga koʻchirishdi. Bu holat koʻp hollarda ishchi kuchining adolatsiz shartlarda, jumladan kam ish haqi va noqulay ish sharoitlarida ekspluatatsiya qilinishiga olib keldi. Misol uchun, tekstil sanoatida ishlab chiqarishning koʻp qismi jahonning rivojlanayotgan mamlakatlariga koʻchirilgan boʻlib, ishchilarning huquqlari buzilishi holatlari koʻp kuzatiladi.

2. Madaniy homiylashuv. Global madaniyat, asosan Gʻarb madaniyatining dunyo boʻylab tarqalishi, mahalliy madaniyatlarning eroziyasiga va ularning yoʻqolib borishiga olib kelmoqda. Madaniy homiylashuv mahalliy anʼanalar va qadriyatlarining susayishiga sabab boʻlmoqda, bu esa madaniy oʻzlikning yoʻqolishi va global madaniyatning yakkidilligiga olib kelmoqda.

3. Ekologik muammolar. Globallashuv ekologik muammolarni ham kuchaytirdi. Transmilliy korporatsiyalarning tabiiy resurslardan foydalanishi va atrof-muhitga zarar yetkazishi global issiqlikni kuchaytirish, oʻrmonlarning kesilishi va biologik xilma-xillikning yoʻqolishi kabi muammolarga olib kelmoqda.

4. Maʼlumotlarning maxfiyligi. Texnologik globallashuvning kengayishi maʼlumotlarning maxfiyligiga tahdid solmoqda. Shaxsiy maʼlumotlarning yigʻilishi va ulardan noqonuniy foydalanish holatlari koʻpaydi, bu esa fuqarolar shaxsiy maʼlumotlarining maxfiyligi va shaxsiy huquqlarini buzilishiga olib kelmoqda.

5. Ijtimoiy media va notoʻgʻri maʼlumotlarning tarqalishi. Ijtimoiy media platformalari orqali notoʻgʻri maʼlumotlar va feyk yangiliklarning tez tarqalishi, jamoat fikrini buzish va demokratik jarayonlarga taʼsir koʻrsatish holatlari koʻpaydi. Bu muammo siyosiy va ijtimoiy qutblashuvni kuchaytirib, jamiyatlarning birligiga zarar yetkazmoqda.

Globallashuvning axloqiy muammolari ham kompleks va transchegaraviy xususiyatga ega boʻlib, ularni hal etish uchun global hamkorlik va masʼuliyatli yondashuvlarni talab qiladi.

Xulosa. Globallashuv jarayonida vujudga kelgan axloqiy muammolar ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy jihatdan jamiyatlarga jiddiy taʼsir koʻrsatmoqda. Iqtisodiy tengsizlik, madaniy oʻziga xoslikning yoʻqolishi va ekologik muammolarning yechimi jamoat masʼuliyatini oshirish, madaniy xilma-xillikni hurmat qilish va texnologik xavfsizlikni kuchaytirish kabi chora-tadbirlarni talab

qiladi. Bu muammolarni hal etish uchun xalqaro hamkorlik va samarali strategiyalar ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Ishchi kuchining ekspluatatsiyasi va iqtisodiy tengsizlik globallashuvning asosiy axloqiy muammolaridan biridir. Bu muammolar transmilliy korporatsiyalarning rivojlanayotgan mamlakatlardagi ishchilarni adolatsiz shartlarda ishlatishi bilan bog‘liq.

Madaniy homiylashuv global madaniyatning mahalliy madaniyatlar ustidan ustun kelishi va madaniy xilma-xillikning yo‘qolishiga olib kelmoqda.

Ekologik muammolar, jumladan global issiqlik va biologik xilma-xillikning yo‘qolishi, globallashuvning salbiy oqibatlaridan biridir.

Ma’lumotlarning maxfiyligi va ijtimoiy mediada noto‘g‘ri ma’lumotlarning tarqalishi kabi muammolar jamiyatdagi ishonch va muloqot mexanizmlariga zarar yetkazmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

---

1. Friedman, T. *The World Is Flat: A Brief History of the Twenty-First Century*. Farrar, Straus and Giroux. 2005.
2. Stiglitz, J. E. *Globalization and Its Discontents*. W.W. Norton & Company. 2002.
3. Friedman, T. *The World Is Flat: A Brief History of the Twenty-First Century*. Farrar, Straus and Giroux. 2005.
4. Friedman, T. *The World Is Flat: A Brief History of the Twenty-First Century*. Farrar, Straus and Giroux. 2005.
5. Stiglitz, J. E. *Globalization and Its Discontents*. W.W. Norton & Company. 2002.
6. Meadows, D. H., Meadows, D. L., Randers, J., & Behrens III, W. W. *The Limits to Growth*. Universe Books. 1972.
7. Hertz, N. *The Silent Takeover: Global Capitalism and the Death of Democracy*. Harper Collins. 2001.
8. Norris, P. *Digital Divide: Civic Engagement, Information Poverty, and the Internet Worldwide*. Cambridge University Press. 2001.
9. Sen, A.. *Development as Freedom*. Oxford University Press. 1999.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ РЕНЕССАНСИ ЖУРНАЛИ

ЖИЛД 5, СОН 3

ЖУРНАЛ РЕНЕССАНСА ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ

ТОМ 5, НОМЕР 3

JOURNAL OF CENTRAL ASIAN RENAISSANCE

VOLUME 5, ISSUE 3

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадқиқот город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000